

*Матеріали XXXIX-ої Міжнародної науково-практичної конференції
(07 грудня 2023 року, м. Гетеборг (Швеція), дистанційно)*

Павлова В.В.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогічної освіти
та соціальної реабілітації,
*Одеський національний університет
м. Одеса, Україна*

Ларюкова А.В.

здобувач II рівня вищої освіти
спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки,
*Одеський національний університет
м. Одеса, Україна*

ПЕДАГОГІЧНА ВЗАЄМОДІЯ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

Останніми роками Україна приділяє велику увагу підвищенню академічних стандартів і забезпеченню якісної освіти у закладах вищої освіти. Акценти на особистісно-практико-орієнтованому, студенто-центрованому навчанні в організації освітнього процесу, на злободенності проблем оптимізації підготовки здобувачів у закладах вищої освіти диктують певні, модернізовані, критерії професійності викладача ЗВО: інтелектуальна активність, творче мислення, участь у суспільних проектах та ініціативах, соціальна активність, розвинені комунікативні навички, удосконалення цифрових компетентностей, здатність до міжособистісної взаємодії в межах професійного середовища тощо. Підкреслимо, що інтенсивність процесів диджиталізації в сфері науки та освіти, розрив між системою освіти та ринком

праці, несиметричність між попитом і пропозиціями щодо інноваційних спеціальностей, збільшення складності та обсягу інформації тощо ставлять на порядок денний потребу в ініціюванні та підтриманні на постійній основі зворотного зв'язку, що виникатиме між учасниками освітнього процесу.

Зворотній зв'язок, який встановлюється між усіма суб'єктами освітнього процесу, є «важливим індикатором якості створеного освітнього середовища й водночас способом підвищити цю якість» [6, С. 221]. Завдяки наявності зворотного зв'язку в процесі навчання відбувається інтеграція діяльності викладача з діяльністю студента [2].

Зворотній зв'язок як елемент освітньої діяльності стає можливим у форматі взаємодії учасників навчання – «взаємозалежний обмін діями, організація людьми взаємних дій, спрямованих на реалізацію спільної діяльності» [5]. Конструктивна взаємодія учасників освітнього процесу можлива за умови дотримання відповідних психолого-комунікативних (урахування психологічних особливостей здобувачів, порівняння роботи здобувача з його попередніми результатами, надання зрозумілих і вичерпних пояснень, забезпечення підтримки студента тощо) та організаційно-методичних параметрів (формування прозорих і вимірюваних очікуваних результатів, опрозоролення чітких критеріїв оцінювання, встановлена регулярність зворотного зв'язку, впровадження новітніх способів надання зворотного зв'язку тощо) [6, С. 223]. Наявність, підтримка та підживлення зворотного зв'язку між усіма учасниками освітнього процесу, що відбувається в закладах вищої освіти, формує підґрунтя для виявлення, оцінки, модифікації, модернізації взаємодії між здобувачем і викладачем.

Словом, педагогічна взаємодія – це динамічний процес, який відбувається між викладачами та студентами в навчальному середовищі. Він охоплює різні аспекти спілкування, навчання та зворотного зв'язку, усі вони спрямовані на сприяння ефективним результатам навчання. Як наукова проблема, вивчення педагогічної взаємодії прагне проаналізувати та зрозуміти основні механізми, принципи та найкращі практики, які сприяють успішному викладанню та навчанню.

Маркером студентоцентризованого освітнього процесу є педагогічна взаємодія, або «взаємодія особистісно орієнтована педагогічна», що ґрунтується на таких основних положеннях:

- «той, хто навчається – суб'єкт взаємодії;
- той, хто навчається – складна індивідуальність зі своїм внутрішнім світом;
- викладачу необхідно з розумінням, прийняттям, любов'ю ставитися до кожного;
- відносини між довірчі, відкриті;
- міжособистісне спілкування має діалогічний характер;
- викладач повинен знати індивідуальні психологічні особливості того, хто навчається;
- оцінні судження до його адреси повинні включати щось позитивне;
- викладачу в роботі необхідно спиратися на диференціацію та індивідуалізацію навчально-виховного процесу» [4, С. 37].

Звертаючи увагу, що якість підготовки фахівця в сучасних умовах визначається вміннями «активно взаємодіяти з людьми на основі встановлення суб'єктних відносин», дослідники взаємодію між викладачем і студентом визнають як найважливіший момент освітнього процесу

загалом. Так, К. Багрій потрактовує педагогічну взаємодію як «систему взаємних впливів суб'єктів, включених у спільну діяльність на основі загальних цілей професійної освіти». Ефективність педагогічної взаємодії, додає дослідник, залежить від «оптимального вибору стилю керівництва викладача, моделі комунікативної взаємодії та шляхів подолання конфліктних ситуацій у системі «викладач-студент», що сприяє підвищенню інтенсифікації, ефективності, якості та результативності процесу навчання у ЗВО» [1, С. 175].

Педагогічну взаємодію у контексті пріоритетності взаємодії комунікативної розглядає і В. Сергеева, розуміючи педагогічну взаємодію як активну суб'єкт-суб'єкту взаємодію, «при якій учитель намагається будувати відносини з дітьми так, щоб не блокувати їхню самодіяльність, критичність, творчість, заохочувати ініціативу, активізувати їхній творчий потенціал» [3].

У фокусі викладеного вище, вважаємо саме комунікація як невід'ємний складник педагогічної взаємодії набуває визначального характеру, від якості реалізації, здійснення, моделювання якої залежить і якість педагогічної взаємодії.

Отже, підготовка майбутніх викладачів педагогічних дисциплін до професійної взаємодії має бути вибудована на підставі низки вимог: активність студентів в освітній діяльності; особистісна інтерпретація наукової інформації, нових фактів на основі набутого досвіду, власних спостережень; збагачення досвіду через професійні взаємини між учасниками освітнього процесу; тісна співпраця викладача й студента на суб'єкт-суб'єктній основі; створення атмосфери взаємоповаги, взаємодовіри між суб'єктами освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Багрій К. Л. Викладач і студенти: взаємодія у процесі навчання. *Проблеми освіти та методика викладання у вищій школі*. 2016. Вип. 2 (62). С. 174–183.
2. Іванчук М.А., Кульчинський В.В. Зворотний зв'язок в освітньому процесі: досвід використання byod-технологій. *Фізико-математична освіта*. 2019. Вип. 1(19). С. 62-67.
3. Сергеева В. Педагогічна комунікативна взаємодія в системі «учитель - учні» та їх виховна цінність в умовах спільної творчої діяльності. *Педагогічний часопис Волині*. 2015. № 1. С. 57–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pchv_2015_1_13. (дата звернення 11.11.2023)
4. Словник-довідник з професійної педагогіки / за ред. А. В. Семенової. Одеса: Пальміра, 2006. 221 с.
5. Словник термінів і понять сучасної освіти / уклад. : Л. М. Михайлова, О. В. Пагава, О. В. Проніна. За заг. ред. Л. М. Михайлової. Сєверодонецьк, 2020. 194 с.
6. Шуневич О. Розвивальний формат зворотнього зв'язку в процесі освітньої взаємодії. *Нові технології навчання*. 2021. № 95. С. 220–227.

